

Dansens og musikkens rødder 19

Danse- og musiktraditioner på de tidligere "Dansk Vestindiske Øer" I

af Anders Chr. N. Christensen

De tidligere "Dansk Vestindiske Øer" er: Sankt Thomas, Sankt Jan og Sankt Croix. Der i dag er bedre kendt under navnet Virgin Islands (Jomfruøerne). De dækker tilsammen kun et areal på størrelse med Limfjordsøen Mors. Øerne ligger i øgruppen "De små Antiller" i det caribiske hav og er toppen af en underjordisk bjergryg, der strækker sig fra Sydamerika og op mod Cuba. Klimaet er tropisk med en gennemsnitstemperatur på omkring 30 grader.

Historie

I 1500-1600 tallet var Danmark mere optaget af krige med arvefjenden Sverige end at samle kolonier, men under Christian den Fjerdes regeringstid 1588-1648 fik kongen dog tid til at skaffe sig kolonier i Afrika og Indien. Efter enevældens indførelse i 1660 vendtes interesserne mod det nye land, Amerika. I 1666 nåede kaptajn Erik Nielsen Smed til Sankt Thomas, tog øen i besiddelse og blev den første guvernør på Sankt Thomas. Koloniprojektet var ved at mislykkes, da Erik Nielsen Smed døde kort tid efter ankomsten. I 1671 stiftedes Vestindisk Kompagni, og i 1672 blev øen igen taget i besiddelse og var dansk indtil 1917, da alle øerne blev solgt til USA for 25 millioner dollars.

Sankt Jan, som ligger meget tæt ved Sankt Thomas tog guvernør Bredal i besiddelse i 1718 og i 1733 købte Vestindisk Guinesisk Kompagni den noget større ø Sankt Croix af franskmændene. Øen var opdaget af Colombus i 1493 på hans anden rejse til Amerika. Øen var derefter på spanske, hollandske, engelske, maltesiske og franske hænder indtil 1733, hvor den blev købt af Danmark.

Interessen for øerne var først og fremmest for dyrkning af sukkerrør. Dog blev der også fra start af dyrket lidt tobak, indigo (farvestof) og bomuld. Øerne fik betydning for leverancer af sukker til Danmark. Dyrkning af sukkerrør var meget arbejdskrævende. Derfor var arbejdskraft en betingelse. Først forsøgte regeringen af sende danske straffearbejdere til øerne, men dansker-

ne døde som fluer i det varme og fugtige klima.

De øvrige kolonimagter i området benyttede sig allerede af afrikanske slaver, som var hårdføre og vant til at arbejde under lignende klimaforhold. I 1673 ankom det første danske slaveskib til Vestindien fra de danske kolonier i Afrika. I de næste 100 år fik slaveimporten en stor økonomisk betydning, og i en periode var slavemarkedet i Charlotte Amalie på Sankt Thomas et af verdens største. Slaverne blev kaldt "Det sorte Guld" og denne store arbejdskraft var en forudsætning for sukkerproduktionen.

Velstanden på Øerne

Begyndelsen af 1800-tallet var gode tider for øerne. Sukkerpriserne var høje og pengene strømmede ind, hvilket var helt i kontrast til Danmark, hvor man på grund af Napoleonskrigene og statsbankerotten måtte spinke og spare.

I den periode var det en guldgrube at være plantageejer, eller "planter" som de selv kaldte sig på De Vestindiske Øer. Alene salget af melasse til romfremstilling var tilstrækkeligt til at dække plantagernes udgifter, så sukkersalget var ren fortjeneste. Det var ikke sjældent i den periode, at overskuddet af et godt års høst var tilstrækkeligt til at dække hele den sum, plantagen var købt for.

Derfor opstod der en luksus, der overgik enhver europæisk forestilling: boligerne var som slotte, man holdt ekvipager og rideheste af den ædleste engelske race. På Sankt Croix blev der anlagt landeveje, som overgik de bedste landeveje i Danmark. De unge mennesker af begge køn fik deres opdragelse og skoleuddannelse i Europa. Dannelsen og den aristokratiske selvfølelse udviklede sig til en elegance i omgangsformer og i selskabslivet som var specielt for øernes hvide overklasse.

Ved gæstebud herskede der en overflod, der var udover det almindelige i de øverste samfundslag i Danmark både med hensyn til mængden af mad, de

udsøgte retter og vinene, men mest af alt imponerede desserterne af tropiske frugter. Efter at det egentlige hovedmåltid var endt, rejste gæster og værtpar sig og gik til en anden spisesal, der var luftigere og køligere end den første, hvor gæsterne sad ved blankpolerede mahogniborde uden dug, men dækket med krystal, porcelæn, sølvtøj og tropisk frugt, kager gelee og vine, der efter engelsk skik cirkulerede rundt.

Udover middagen inviteredes der jævnligt til private baller på plantagerne og i byerne. Flere planterfamilier inviterede efter tur til at afholde bal. Ballerne var som regel bestemt til dage før eller efter fuldmåne, for at deltagerne kunne drage fordel af måneskinnet til hen- og hjemkørsel. Disse baller gik under navn af "Lunatic balls", hvor "lunatic" egentlig betyder gal eller vanvittig.

Foruden de private baller afholdt generalguvernøren baller, og et særligt stort bal blev afholdt på Dronningens fødselsdag. Dette bal var som noget hofbal i Danmark. Alle, der hørte til øens aristokrati, civile og militære embedsmænd, var indbudt. Damernes mode var efter nyeste London- og Parisermode, og smykker med diamanter var ikke sjældne.

Den sorte befolkning

Den sorte befolknings liv stod i fuldstændig kontrast til planternes ødsle livsførelse. I 1700-tallet var den sorte befolkning underlagt talrige forordninger, der bl.a. forbød larmende fester med dans og trommeslagen samt et forbud mod at færdes ude efter mørkets frembrud. Overtrådte negrene disse bestemmelser, skulle de straffes med piskning og i gentagelsestilfælde have øerne skåret af eller hænges.

De sorte udgjorde mere end 90% af hele befolkningen, og hele tiden levede planterne i dyb frygt for oprør. De forstod ikke de sortes musik og troede, at den befordrede oprør. Trods forbud var det dog ikke muligt at få bugt med de kultiske danse og sange til trommernes lyd.

Peter von Scholten, der var generalguvernør på "De Vestindiske Øer" 1827-1848, havde stor sympati for negrene. Han indså det var nødvendigt at gøre noget for deres situation, og selvom vejen til retslig og social ligestilling var lang, gjorde von Scholten sit til at jævne de store skel. En af hans første handlinger som generalguvernør var at afskaffe de forhadte fribreve, som frinegrene, der var slaver, der havde købt sig fri, skulle bære til stadighed og fremvise på forlangende som bevis på, at de ikke længere var slaver.

Han reorganiserede frinegerkorpset og gav soldaterne flotte mørkegrønne uniformer med hvide kanter og forgyldte knapper. Negre blev udnævnt til præmierløjtnanter, og han ansatte to farvede adjutanter og lod dem gøre tjeneste i sit forværelse.

Ved sit middagsbord havde Von Scholten altid sin elskerinde miss Anna Heegaard, som var mulat, og han inviterede frinegre til at spise ved sit bord sammen med hvide, hvad der vakte største forbitrelse, navnlig hos kreolerne. For nogle af disse var det et spørgsmål om overhovedet at ville indfinde sig ved disse selskaber.

Van Dockum, der var adjutant hos generalguvernør von Scholten, fortæller i sin erindringer om første gang von Scholten vovede at indbyde enkelte farvede fruier og frøkner til bal i guvernementshuset: "Jeg imødesaae det Øjeblik, da Balsalen vilde komme til at staa tom. De Hvide kunde ikke forlige sig med den Tanke, at skulde føre deres Damer sammen med Damer af den lavere Kaste, som man saae ned paa; de Couleurte frygtede at udsætte sig for Ubehageligheder fra det herskende Partis Side, og de udeblev da ogsaa under de første Forsøg paa at bringe Parterne sammen. Lidt efter lidt lykkedes det dog General Scholten at føre sin Tanke igjennem, og da jeg i 1846 forlod St. Croix, kunde de Brune og de Hvide dog møde hinanden, uden at de blanke Damer vendte Hovedet bort."

England ophævede slaveriet i 1834 på sine kolonier. Von Scholten havde forsøgt uden held at få slaveriet ophævet af den danske kong Christian den VIII. I februar 1848 døde kongen, og foråret var præget af uroligheder på naboøerne. Den 3. juli om morgenen brød urolighederne også ud på Sankt Croix. Tidligt om morgenen strømmede tusinder til Frederiksted med kravet om frihed. Samme eftermiddag nåede von

Scholten til Frederiksted, hvor han ophævede slaveriet med de berømte ord: "You are free now, you are hereby emancipated". Men von Scholten havde glemt at spørge kongen. Det kostede ham embedet, men han blev senere taget til nåde af regeringen.

Den sorte befolknings dans og musik

De få beskrivelser, der findes af den sorte befolknings dans og musik på de Vestindiske Øer i 1800-tallet, bærer alle præg af, at det er folk udefra, der betragter de sortes kultur. Nedenstående beskrivelse stammer fra kaptajn Bernhard Petersens foredrag i militærforeningen i København 1867. Beskrivelsen gives her i hans egen stil og ordvalg.

Han fortæller, at den livligste årstid blandt den farvede befolkning på Sankt Thomas var julen. Det var Negeren, som fra Afrika havde indført trommedanse og trommefester, og selvom de sorte havde meget få penge til den øvrige del af året, kunne man være overbevist om, at de havde en lille spareskilling i behold for at kunne deltage i dansen i juledagene "The christmas-time". Dansen var den farvede befolknings hovedforøjelse.

I flere tilfælde slog de farvede fra flere plantager sig sammen for at afholde dans i Charlotte Amalie i et større lokale; men først bad de om lov til at låne huset af planterne, som almindeligvis ogsaa havde en bolig i byen.

Ved juleballet mødte alle op i "full dress". Det var for damerne ikke kun med een kjole, men to a tre over hinanden, vel opheftede, var det mindste; man var overlæsset med guldstads, som

låntes af de hvide damer og det må man sige, de var meget samvittighedsfulde – man låner dem alt – og intet bortkommer. Flere halskjæder, pandebånd eller ringe, der fremhæver den sorte teint. Damerne anbragtes i kærrene eller damesadel på mulddyrerne. Mændene stod forøvrigt heller ikke tilbage med hvad angår forfængelighed: til dagligdags var det ganske sædvanligt at se en neger i pjalter. Men ved sådanne lejligheder har han støvler med sporer, en beklædning, som generer ham overordentlig, da han ellers altid går barbenet, hvide benklæder, kort kjole og for at vise teinten, "hvidt" halstørklæde. Dertil hat og ridepisk, så er en "gentleman" klar.

Det var et farverigt optog, der bestod af så mange som muligt tohjulede kærer forspændt muldyr og med i optoget var der en dronning, som var mere udmajet og opstadet end hendes søstre – hun indtog den bedste plads. Med sang, spil og trommeslagning indtog de huset hos "massa" og "missis" efter at have fået tilladelse til at afholde dans.

De sortes dans bestod ikke som i Danmark af stormende galopader, og kun et par ad gangen dansede i et mindre og mindre rum, da gæsterne altid trængte sig nærmere omkring de figurerende. De figurerede virkelig lige overfor hinanden med groteske spring, fordrejninger med legemet, hoppen og stillinger, som just ikke altid er saa decen-te, men man tager det ikke så nøje med sydens børn.

fortsættes næste nr.

Nytårsdansens på farmen "La Grange" 1843-44 på de tidligere "Dansk Vestindiske Øer". En skitse udført af pastor Henry Mortensen.